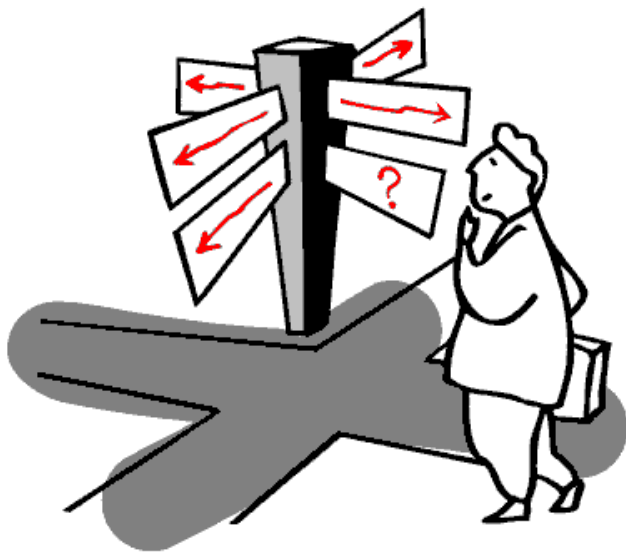

Raport

Përceptimi i korrupsionit në shkollat e mesme të qytetit të Shkodrës

Qershor 2022

Ky raport u përgatit me iniciativën e shoqatës “Intelektualet e rinj, Shprese”, për të nxitur luftën kundër korrupsionit nepermjet edukimit ligjor të rinjve, me mbështetjen financiare të Agjensisë për Mbështetjen e Shoqërisë Civile në Shqipëri përmes financimit të Qeverisë Shqiptare. Përmbajtja e publikimit është përgjegjësi e autorit dhe nuk reflekton domosdoshmërisht pikpamjet e Agjensisë për Mbështetjen e Shoqërisë Civile dhe Qeverisë Shqiptare

TABELA E LËNDËS

Hyrje.....	faqe 4
1. Prezantimi i rezultateve.....	faqe 5
2. Strategji të mësimdhënies për edukimin kundër korrupsionit.....	faqe 18
2.1 Shtjellim idesh.....	faqe 18
2.2 Njëri mëson tjetrin.....	faqe 19
2.3 Të pyeturit.....	faqe 19
2.4 Loja me role.....	faqe 20
2.5 Përdorimi i materialeve audio dhe video.....	faqe 21
2.6 Burimet në komunitet (bashkësi).....	faqe 22
2.7 Të menduarit kritik dhe trajtimi i çështjeve kontradiktore.....	faqe 23
2.8 Studimi i rastit.....	faqe 26

Hyrje

Ky raport paraqet rezultatet e pyestorit të kryer në lidhje me nivelin e korrupsionit në shkollat e mesme të qytetit të Shkodrës. Pyetsori është realizuar në katër shkollat e mesme të qytetit të Shkodrës, 28 Nëntori, Jordan Misja, Oso Kuka si dhe Shejnaze Juka dhe është realizuar nga shoqata „Intelektualet e rinj, Shprese“ në kuadër të projektit “Edukim kunder korrupsionit” të mbështetur nga Agjensia per Mbeshtetjen e Shoqerise Civile.

Pyetsori është kryer në fundin e muajit Prill 2022. Pyetsori ka synuar të marrë mendimin e nxënësve të këtyre shkollave. Ai është realizuar në një formë masive duke marrë mendimin e cdo nxënësi të shkollave të përzgjedhura për të qenë pjesë e këtij pyetsori. Gjithsej janë intervistuar rreth 2659 nxënës ose 81,36 % të numrit të përgjithshëm të nxënësve të këtyre shkollave Përqindja e nxënësve të intervistuar sipas shkollave ka qenë:

Emri i Shkollave	Nr i nxënësve të intervistuar	Pjesmarrja në %
Shkolla 28 Nëntori	694	87,3
Shkolla Jordan Misja	862	87,1
Shkolla Oso Kuka	486	70,2
Shkolla Shejnaze Juka	617	78,1

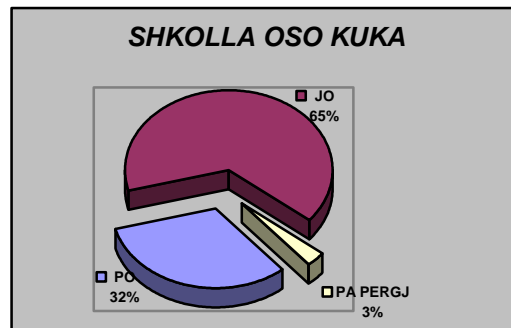
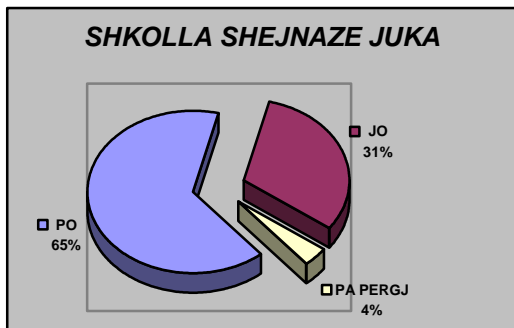
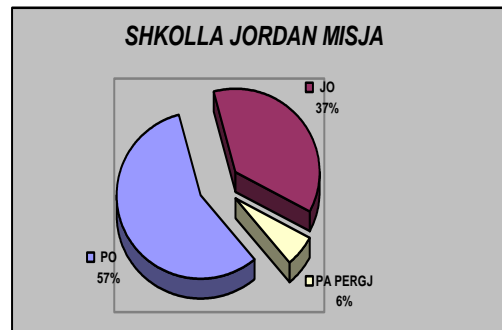
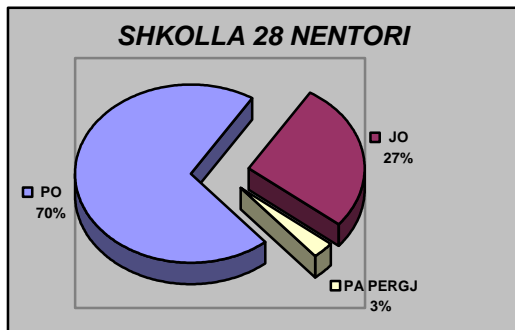
Qëllimi i këtij sondazhi është që të marrë përceptimin e nxënësve në lidhje me nivelin e korrupsionit. Me anë të kësaj synohet që të ofrohet një guidë e rëndësishme për Drejtorinë Arsimore të Shkodrës si dhe për Drejtoritë e shkollave të mesme që të përmirësojnë punën e tyre duke rritur shkallën e transparencës dhe të besimit të ndërsjelltë në Institucionet edukuese.

Raporti prezanton edhe disa strategji të mësimdhënies në kuadër të edukimit kundër korrupsionit e cila edukon brezin e ri për të qenë më aktiv në kuadër të luftës kundër korrupsionit dhe nxitjes së llogaridhënies.

1. Prezantimi i rezultateve

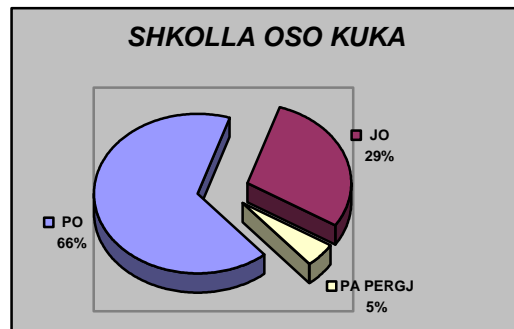
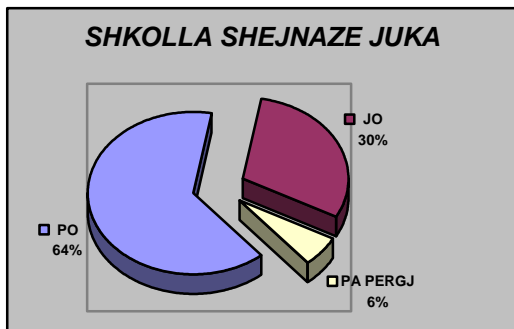
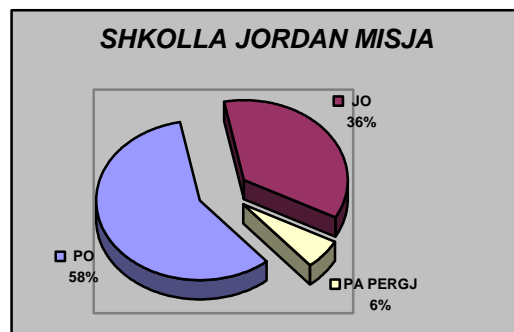
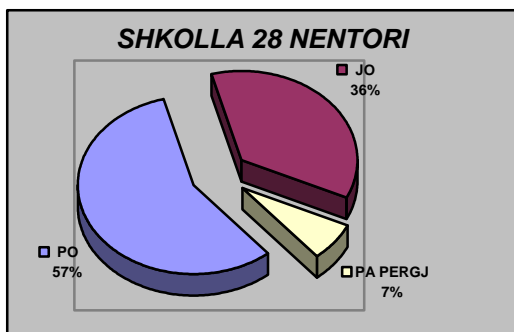
Pyetje 1: A mendoni se ekzistojnë praktika korruptive në shkollën tuaj?

Pyetjes së mësipërme shumica e nxënësve mendojnë se ekzistojnë praktika korruptive në shkollën e tyre po përjashtim bën shkolla e mesme Oso Kuka ku 65 % e nxënësve mendojnë se nuk ekzistojnë praktika korruptive në shkollën e tyre.

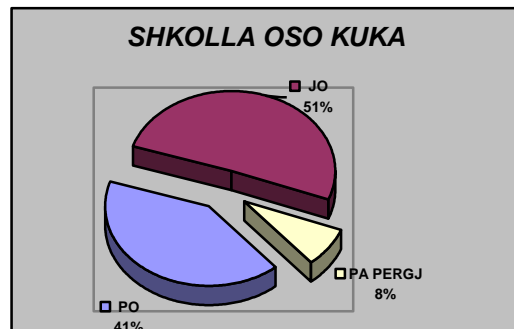
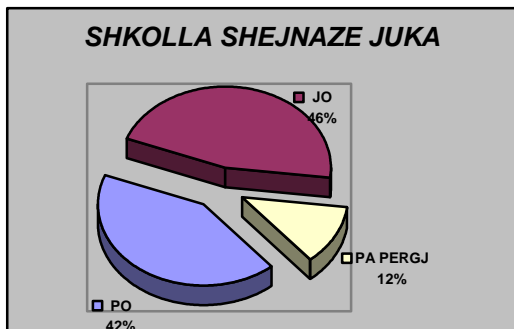
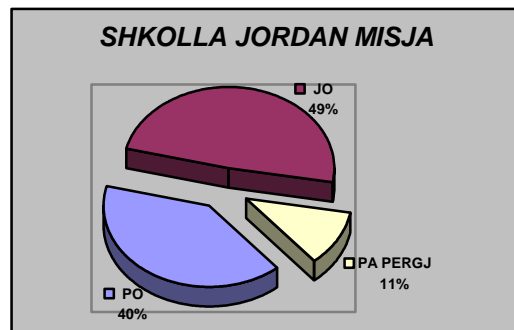
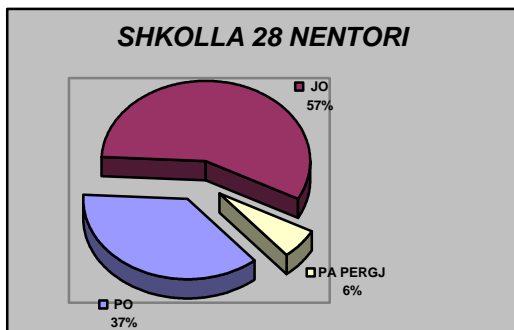
Pyetje 1/b: A do denonconit ju një praktikë të tillë?

Mbi 50 % e nxënësve të intervistuar janë përgjigjur pozitivisht pyetjes së mësipërme duke shprehur gadishmërinë e tyre për të denoncuar një praktikë korruptive.

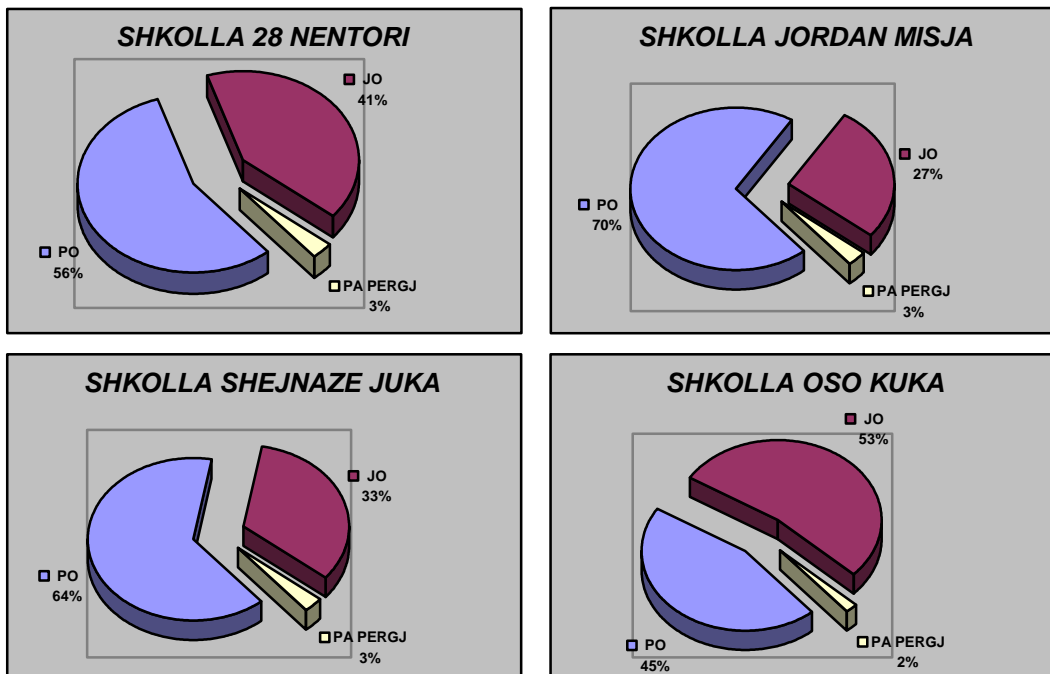
Pyetje 2: A bëhet transparencë me shpenzimin e fondit të krijuar nga nxënësit e shkollës suaj?

Pyetjes së mësipërme shumica e të intervistuarve i janë përgjigjur negativisht ku më skeptikët janë nxënësit e shkollës 28 Nëntori me 57% të ndjekur nga shkolla “Oso Kuka” me 51 % dhe “Jordan Misja” me 49%

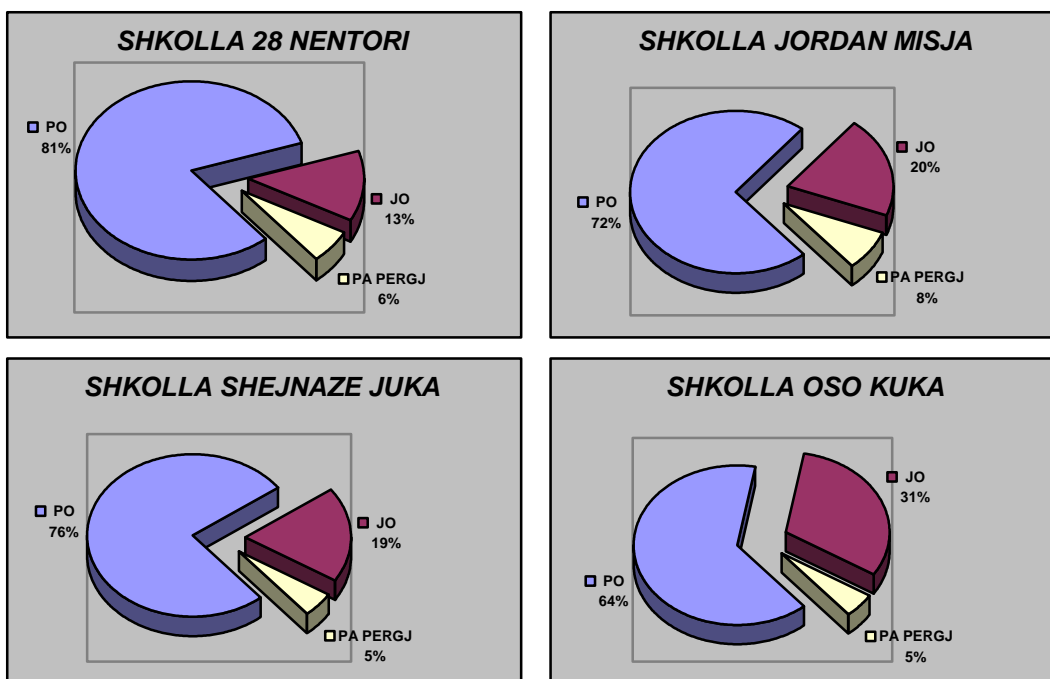
Pyetje 3:A zhvillojnë mësuesit tuaj kurse private me nxënësit të cilëve u japin mësim?

Rreth 70 % e nxënësve të intervistuar në shkollën Jordan Misja mendojnë se mësuesit e tyre zhvillojnë kurse private me nxënësit të cilëve u japin mësim, të njëjtin mendim kanë, rreth 64% e të intervistuarve në shkollën e mesme Shejnaze Juka, 56 % e të intervistuarve në shkollën e mesme 28 Nentori, 45 % e të intervistuarve në shkollën e mesme Oso Kuka.

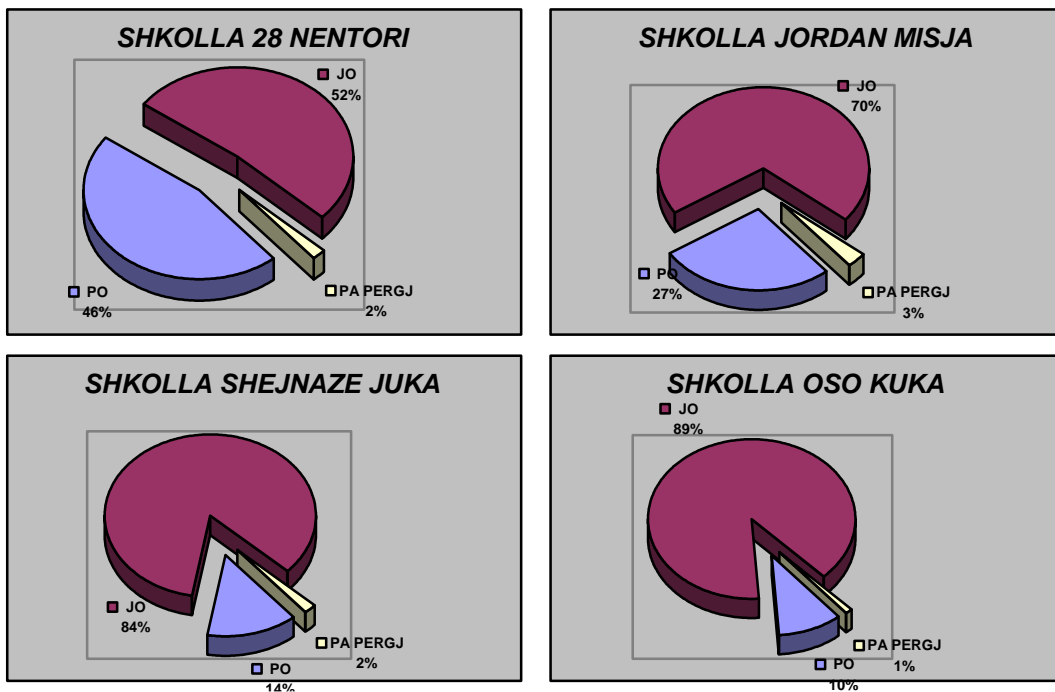
Pyetje 4: A influencon pjesmarrja në këto kurse në arritjen e rezultateve në mësim?

Mbi 64% e nxënësve të intervistuar mendojnë se pjesmarrja në këto kurse influencon në arritjen e rezultateve në mësim ku përqindjen më të madhe e mban shkolla 28 Nëntori me 81% të intervistuarve e ndjekur nga shkolla Shejnaze Juka me 76% të intervistuarve dhe Jordan Misja me 72% të intervistuarve

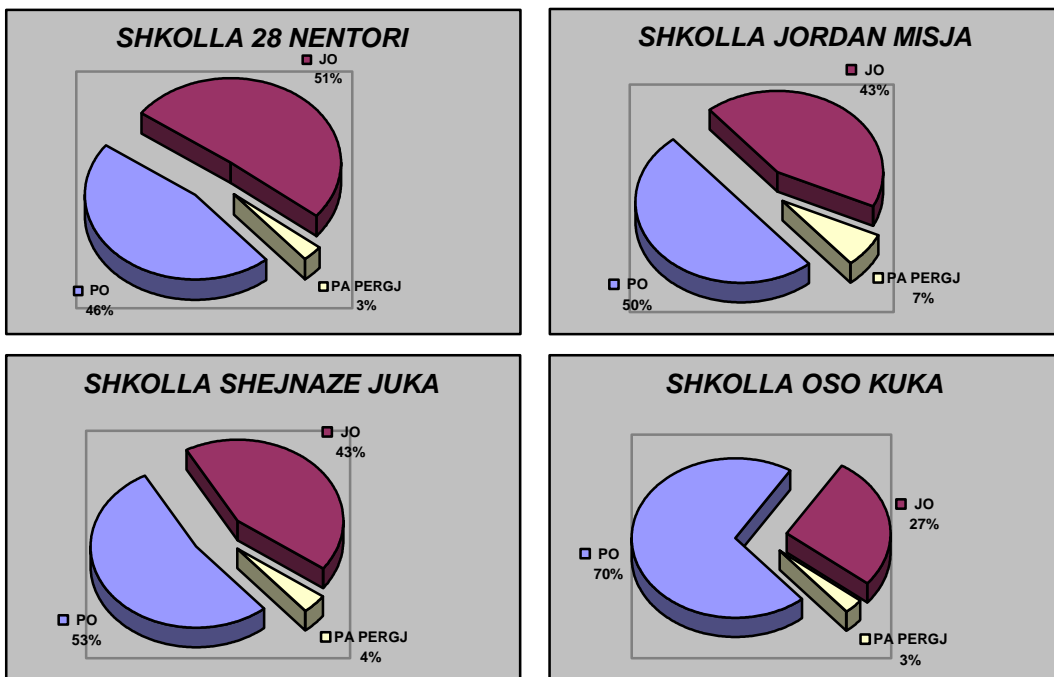
Pyetje 5 A jeni të detyruar për të marrë pjesë në kurse private që organizohen nga mësuesit?

Më shumë se gjysma e të intervistuarve në të gjitha shkollat shprehen se nuk janë të detyruar që të marrin pjesë në kurse private. Këtë mendim kanë 52% e të intervistuarve në Shkollën 28 Nëntori, 70% e nxënësve të Shkollës Jordan Misja, 84 % e nxënësve të shkollës Shejnaze Juka dhe 89% e nxënësve të shkollës Oso Kuka

Pyetje 6 A mendoni që mësuesit tuaj vlerësojnë drejtë përgatitjen e nxënësve?

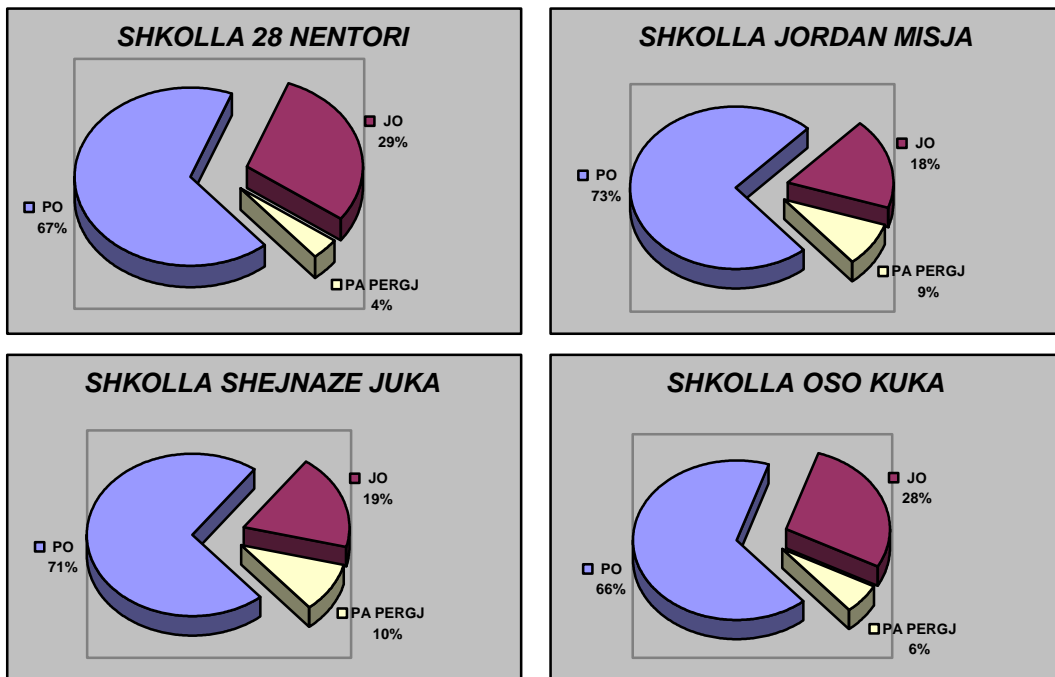
Mendimin më pozitiv në lidhje me vlerësimin e drejtë të përgatitjes së tyre e kanë nxënësit e shkollës “Oso Kuka” ku 70% e të intervistuarve i janë përgjigjur pozitivisht kësaj pyetje ndërsa mendimin më negativ e kanë shprehur nxënësit e shkollës 28 Nëntori ku rreth 51% e të intervistuarve mendojnë se mësuesit nuk vlerësojnë drejtë përgatitjen e tyre.

Pyetje 7: Kush mund të ndikojë në vlerësimin që mësuesit i bëjnë nxënësve?

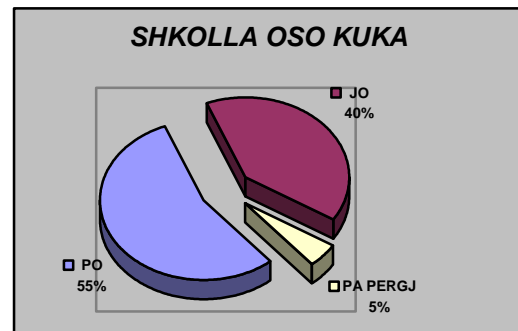
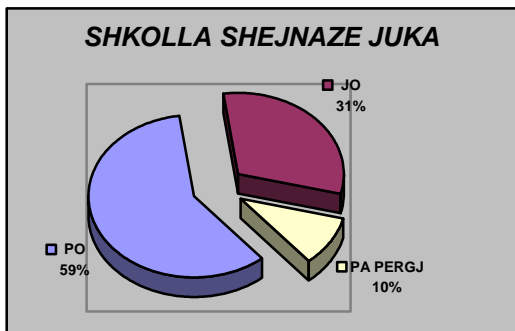
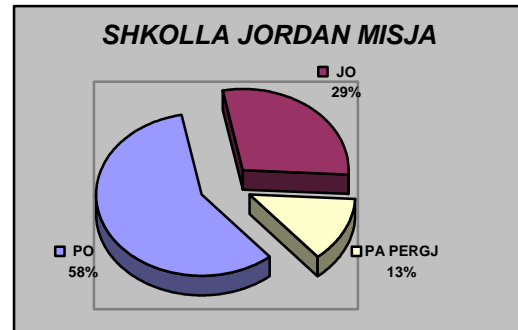
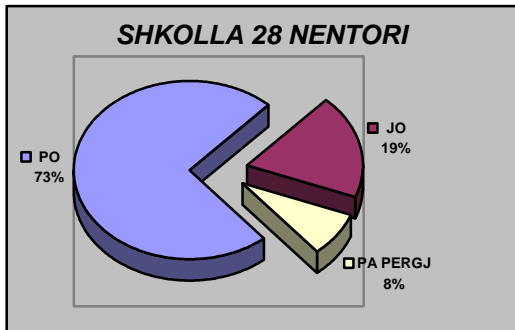
7/a Lidhjet familjare të nxënësit me mësuesin?

Shumica e të intervistuarve ndër të cilët 73% të shkollës së mesme Jordan Misja, 71% e të intervistuarve të shkollës Shejnaze Juka si dhe 67% e të intervistuarve të shkollës 28 Nëntori, mendojnë se lidhjet familjare që ka nxënësi me mësuesin ndikojnë në vlerësimin që ato i bëjnë nxënësve

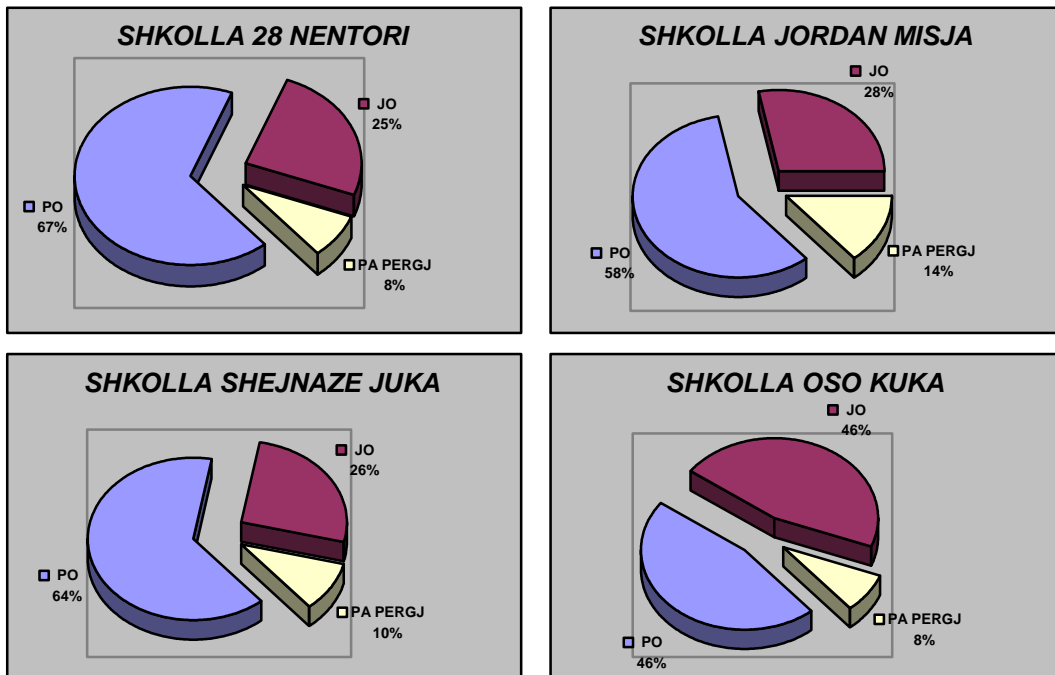
7/b Interesi që ka mësuesi me familjen e nxënësit?

73% e të intervistuarve të shkollës 28 Nëntori mendon se influencon interesi që ka mësuesi me familjen e nxënësit e ndjekur nga 59% e të intervistuarve të shkollës Shejnaze Juka

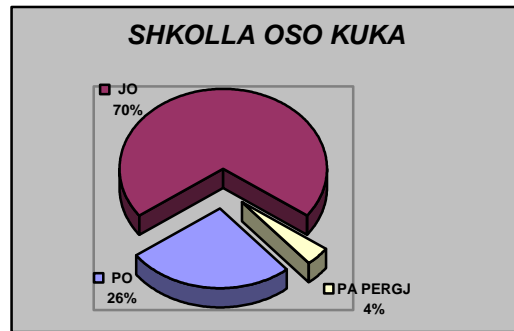
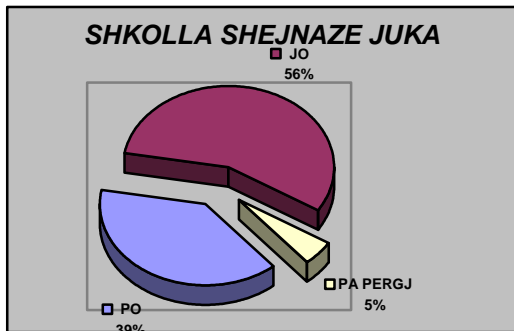
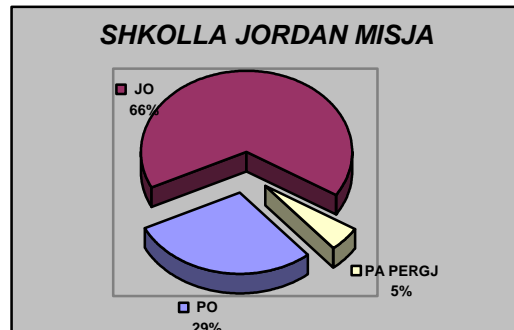
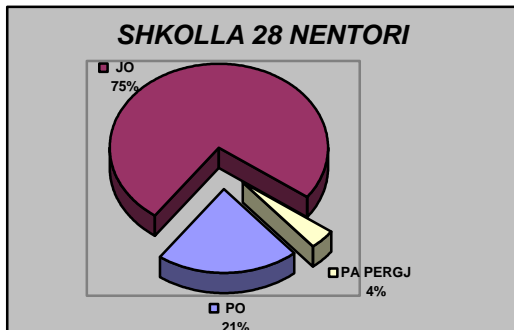
7/c Rryshfeti që mësuesi mund të marrë nga nxënësi?

Rryshfeti që mësuesi mund të marr nga nxënësi shikohet nga 67% e nxënësve të intervistuar si një element që influencon. Të njëjtin mendim kanë edhe 64% e të intervistuarve të shkollës Shejnaze Juka, 58% e të intervistuarve të shkollës Jordan Misja dhe 46% e të intervistuarve të shkollës Oso Kuka

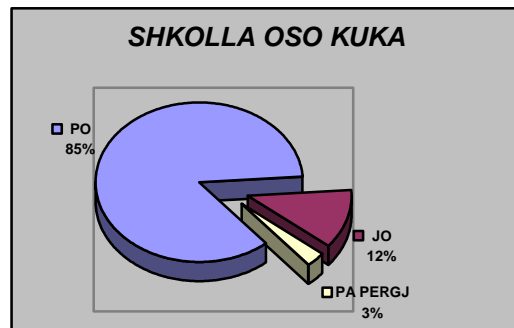
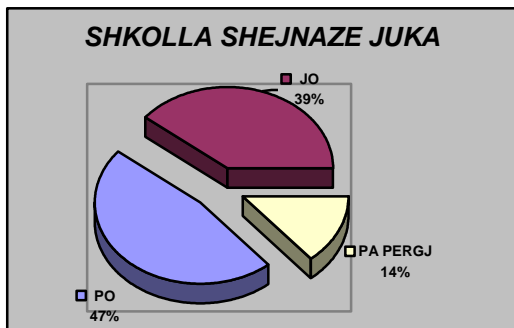
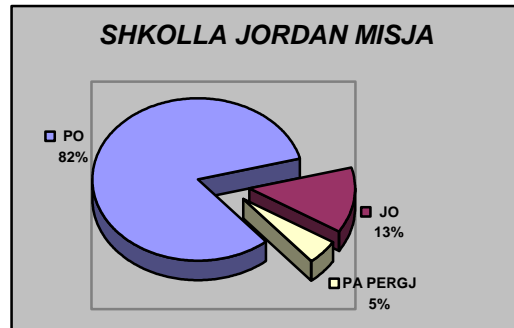
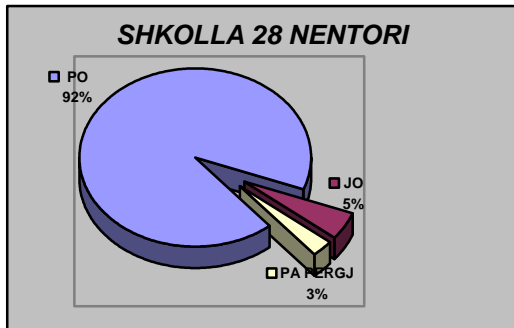
Pyetje 8: A mendoni se ka raste kur përdoren ngacmime seksuale nga ana e mësuesve për favorizime ndaj nxënësve?

Në lidhje me këtë pyetje rreth 33% e të intervistuarve të shkollës Shejnaze Juka, 29% të shkollës Jordan Misja, 26% të shkollës Oso Kuka dhe 21% të shkollës 28 Nëntori, mendojnë se ka raste kur ngacmimet seksuale përdoren nga ana e mësuesve për favorizime ndaj nxënësve.

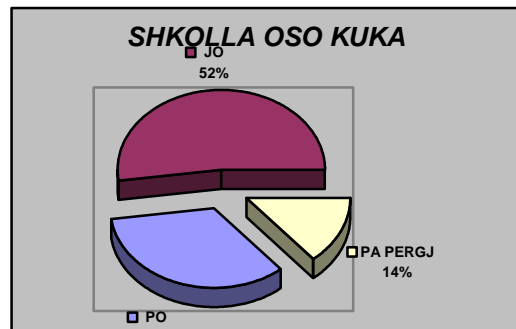
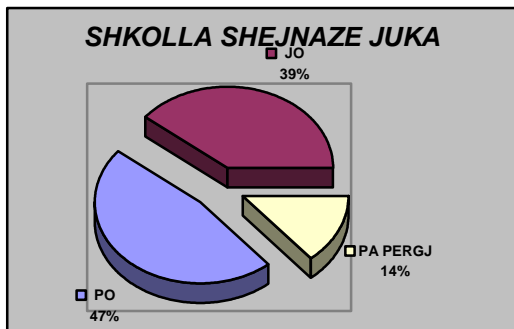
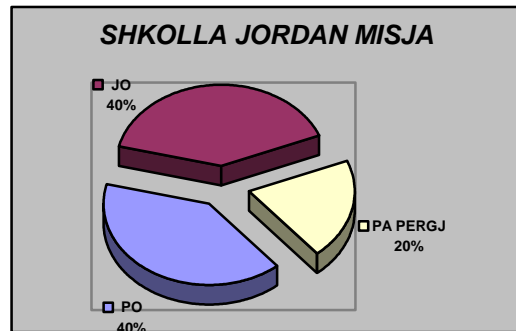
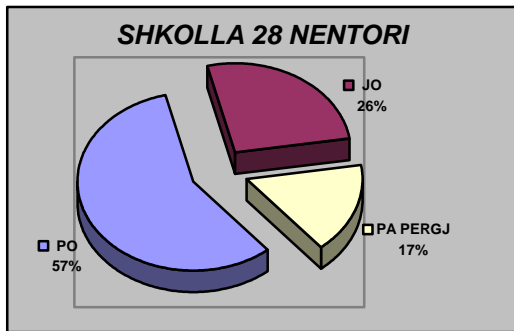
Pyetje 9 A mendoni se punësimi i mësuesve të pakualifikuar ndikon në cilësinë e mësimit?

Shumica e nxënësve mendojnë se punësimi i mësuesve të pakualifikuar ndikon në cilësinë e mësimit, përjashtim bën këtu nxënësit e shkollës së mesme Oso Kuka ku vetëm 47% e të intervistuarve kanë këtë mendim.

Pyetje 9/a Nëse PO a ka raste në shkollën tuaj?

Më shumë se gjysma e nxënësve të intervistuar 57% të nxënësve të shkollës 28 nëntori mendojnë se ka raste të punësimit të mësuesve të pakualifikuar, e ndjekur me 47% e të intervistuarve në shkollën e mesme Shejnaze Juka, 40 % e të intervistuarve në shkollën Jordan Misja dhe 34% e të intervistuarve në shkollën Oso Kuka.

2. Strategji të mësimdhënies për edukimin kundër korrupsionit

2.1 Shtjellim idesh

Kjo metodë ndërvepruese mjaft e njohur dhe e përdorur gjerësisht në mjediset arsimore synon të nxisë pjesëmarrësit të përdorin imagjinatën dhe të jenë krijuar në gjetjen e zgjidhjeve të duhura për një problem të caktuar nëpërmjet kontributit të anëtarëve të grupit.

A. Cilat janë disa nga rregullat që duhen mbajtur parasysh kur zhvillojmë një metodë të tillë?

- I. Gjatë zhvillimit të veprimtarisë nuk lejohet të bëhet vlerësimi i ideve të shprehura, pasi nëse nxënësit gjykojnë dhe vlerësojnë idetë e shprehura, vëmendja do të përqendrohet më shumë në mbrojtjen e ideve se sa në dhënien e ideve të reja, të cilat janë synimi parësor i kësaj faze të veprimtarisë.
- II. Të gjithë nxënësit duhen nxitur të japin sa më shumë ide, madje duhen nxitur edhe ide “të guximshme”. Kjo ka vlerë pasi prirja e nxënësve është të censurojnë idetë e tyre duke pasur frikë nga mendimi se mund të japin ide që tingëllojnë të paarsyeshme.
- III. Kjo metodë kërkon dhënien e sa më shumë ideve, pasi në fund të fundit sasia do të çojë edhe në arritjen e cilësisë. Madje shpejtësia me të cilën jepen idetë shmang edhe vlerësimin e tyre dhe për rrjedhojë rrit edhe numrin e ideve të shprehura.
- IV. Secili është i lirë të ndryshojë idetë e tij të shprehura më parë ose ato të të tjerëve. Kombinimi ose ndryshimi i ideve çon në ide të reja, ndoshta më “cilësore” se të parat.

B. Realizimi

1. Nxënësit ulen lirisht sipas dëshirës.
2. Është e domosdoshme që në klasë të ketë një tabelë ose një tabak të madh letre për të shkruar idetë e shprehura.
3. Bëhet i njohur problemi ose çështja që do të trajtohet.
4. Bëhen të njohura rregullat:
5. Nuk lejohet vlerësimi;
6. Nxiten idetë personale të nxënësve;
7. Sa më shumë ide, aq më mirë është;
8. Mbështetja tek idetë e të tjerëve ose kombinimi i ideve të shprehura më parë.
9. Idetë regjistrohen në tabelë ose në tabakun e letrës sa më shpejt që të jetë e mundur.
10. Mësuesi mund të shtojë idetë e tij si çdo pjesëmarrës tjetër.
11. Të mos lejohen talljet, komentet, etj.
12. Në fund, diskutohen dhe vlerësohen idetë e shprehura.

2.2 Njëri mëson tjetrin

Kjo strategji përdoret për të rritur interesimin e nxënësve gjatë paraqitjes së një mësimi ose kreu të ri si edhe gjatë fazës së përfundimit të tij. Kjo ndihmon dhe aftëson nxënësit të ndajnë informacionin me njëri-tjetrin.

A Realizimi

1. Mësuesi përgatit paraprakisht fletët në të cilat përmbahen fakte rreth mësimit (një fakt, një fletë) të cilat i shpërndahen nxënësve (një nxënës, një fletë).
2. Çdo nxënës duhet të lexojë për disa minuta informacionin që ndodhet në fletën e tij, ndërkohë që mësuesi përpiket të ndihmojë nxënësit që kanë nevojë për të kuptuar më mirë informacionin e fletës së tyre.
3. Mësuesi mund t'u kërkojë nxënësve të lëvizin nëpër klasë për të transmetuar informacionin që ndodhet në fletën e tyre nxënësve të tjerë. Kjo duhet të vazhdojë deri sa të gjithë nxënësit të jenë informuar për informacionin që ndodhet në të gjitha fletët.
4. Gjatë këtij procesi të shkëmbimit të informacionit, nxënësit duhet të flasë me nxënësin pasardhës vetëm pasi të ketë mbaruar shkëmbimin e informacionit me atë paraardhës. Pra, nxënësi nuk lejohet të flasë njëkohësisht me disa nxënës.
5. Pasi nxënësit të kenë mbaruar veprimtarinë, mësuesi i pyet ata për atë që mësuan nga shkëmbimi i informacionit ndërmjet tyre.

2.3 Të pyeturit

Rëndësia e kësaj teknike për suksesin e mësimit është e madhe. Pyetjet duhet të jenë të tilla që të kërkojnë vënien në punë të arsyes dhe të niveleve të larta të të menduarit, si dhe të nxisin dialogun ndërmjet nxënësve. Nxënësit duhet të nxiten të shqyrtojnë alternativa të ndryshme zgjidhjeje për problemet e tyre mësimore, reale apo imagjinare qofshin ato. Megjithëse disa nga pyetjet mund t'i shërbejnë vjeljes së informacionit për njohuritë e nxënësve, qëllimi kryesor i tyre duhet të jetë aftësimi i nxënësve për të zgjidhur probleme. Në këtë mënyrë sistemi i pyetjeve që duhet të zhvillohen në klasë duhet të përfshijë nxënësit në proceset e analizës dhe të sintezës së koncepteve kryesore dhe më pas t'i udhëheqë ata në zbatimin e njohurive në praktikë.

A.Realizimi

1. Nxënësve nuk u kërkohet vetëm të riprodhojnë informacionin, por ftohen ta përdorin atë, duke iu ofruar situata problemore, imagjinare ose reale, për zgjidhje.
2. Nxënësve u kërkohet të formulojnë gjykime rreth ligjeve ose politikave publike. Në çdo rast, atyre u kërkohen argumente për të mbështetur gjykimet e dhëna.
3. Në raste konfliktesh, nxënësve u kërkohet të ofrojnë alternativa zgjidhjeje duke dhënë argumentet për zgjidhjet më të mira.

2.4 Loja me role

Gjatë lojës me role nxënësit ndjejnë, mendojnë ose veprojnë si çdo individ tjetër në varësi të problemit ose të situatës.

Loja me role është një metodë që synon:

- a. të zhvillojë imagjinatën dhe shprehjet e të menduarit kritik;
- b. të nxisë shprehjen e qëndrimeve, të opinioneve dhe të vlerave;
- c. të zhvillojë më tej aftësinë e nxënësve për të zhvilluar dhe vlerësuar alternativa të ndryshme veprimi;
- d. të zhvillojë ndjenjën e të kuptuarit të ndjenjave të tjetrit.

A.Realizimi

- 1) Veprimtaritë fillestare duhet të jenë të thjeshta. Shkalla e vështirësisë së tyre duhet të vijë gradualisht në rritje, në përputhje me vetë synimet e lojës me role.
- 2) Nga nxënësit nuk duhet pritur përsosmëria e lojës me role që në fillim. Atyre u duhet dhënë koha e mjaftueshme për të fituar aftësitë që kërkon loja me role.
- 3) Gjatë përdorimit të roleve është mirë që mësuesi t'u ofrojë nxënësve larmi veprimtarish.
- 4) Gjatë zhvillimit të lojës me role, mësuesi duhet të mbajë mirë parasysh fazat e mëposhtme:

a. planifikimi paraprak dhe parapërgatitja e mësuesit;

b. parapërgatitja dhe trajnimi i nxënësve;

c. përfshirja aktive e klasës në të gjithë veprimtarinë;

d. diskutime të kujdesshme dhe reflektim rreth veprimtarisë.

5) Nëse nxënësit ndjehen të shqetësuar për rolet që kanë, është mirë që ato të zhvillohen në mjedise më të sigurta, në të cilat ekziston klimë mirëkuptimi për të gjithë. Kjo do t'u japë mundësi atyre të kuptojnë se mund të ekzistojnë disa mënyra për të reaguar ndaj një situatë ose problemi. Kjo gjë arrihet nëpërmjet ushtrimeve të herëpashershme të nxënësve në veprimtari të tilla.

6) Përmbledhja duhet të shoqërohet me analiza dhe reflektime të thella të nxënësve dhe të mësuesve.

2.5 Përdorimi i materialeve audio dhe video

Zhvillimi i mësimëve të edukimit kundër korrupsionit do të pasurohet nëse në të do të mund të përdoren materiale të ndryshme audio dhe video. Këto materiale transmetojnë, në një kohë të shkurtër, informacione të caktuara, gjë që i ndihmon nxënësit të zhvillojnë shprehjet e tyre vëzhguese dhe analitike. Përveç kësaj, ata i ndihmojnë nxënësit të formulojnë, të shprehin dhe të qartësojnë opinionet e tyre, duke rritur motivimin dhe interesin në fushën e tyre të studimit.

Realizimi

- a) Zgjidhet një mjet audio dhe video që ka lidhje me temën që do të zhvillohet.
- b) Ai rishikohet me kujdes përpara se t'i bëhet i njohur nxënësve. Kjo ka rëndësi për të përcaktuar kohën dhe mënyrën më të mirë për përdorimin e tij në klasë, në përputhje me planin e orës së mësimin dhe në harmoni me teknika të tjera të parashikuara në të. Përveç kësaj, materiali duhet parë paraprakisht edhe për të kontrolluar nëse ai është i pastër nga njëanshmëritë dhe paragjykimet.
- c) Paraqitja e materialit audio dhe video nuk duhet të bëhet jashtë përmbajtjes së kreut ose të lëndës, ose i palidhur me materiale të tjera. Qëllimi i tij është që të aftësohen nxënësit të zbulojnë thelbin e dukurisë në trajtim dhe lidhjen e saj me problemet e tjera të lëndës.
- d) Paraqitja e materialit mund të bëhet e plotë ose pjesë-pjesë duke i lënë nxënësit mundësinë e reflektimit dhe të diskutimeve të mëtejshme.
- e) Përmbledhja e materialit. Mësuesi duhet të jetë kurdoherë i përgatitur të bëjë përmbledhjen e materialit të paraqitur dhe nxënësve u duhet dhënë në çdo rast mundësia të diskutojnë për atë që shohin dhe dëgjojnë. Ata kanë të drejtë ta diskutojnë materialin e paraqitur dhe duhen nxitur të shprehin opinionet dhe komentet e tyre për të. Përveç kësaj, mësuesi mund t'u kërkojë atyre të identifikojnë njëanshmëritë ose mungesat e tjera të informacionit audio dhe video me të cilin ata u njohën si dhe të shprehin mendimin e tyre, jo vetëm lidhur me materialin e paraqitur, por dhe me dukurinë që ai përfaqëson ose shpreh.

2.6 Burimet në komunitet (bashkësi)

Në çdo komunitet ka shumë burime njerëzore që mund të pasurojnë procesin e mësimdhënies. Përdorimi i tyre mund të bëhet në dy mënyra:

- 1. me pjesëmarrjen në orën e mësimit të personave të ftuar; ose,*
- 2. e tërë klasa ftohet të marrë pjesë në një veprimtari të komunitetit.*

Qëllimi i përdorimit të personave të ftuar ose vizitat në vende të posaçme të komunitetit mund t'iu sigurojë nxënësve informacione të larmishme lidhur me çështjen në trajtim, si dhe përvoja që nuk mund të përfshihen në një tekst shkollor. Të nxënit përmes burimeve në komunitet përbën një ndër veçoritë e edukimit ligjor, pasi u jep mundësi nxënësve të njihen sado pak me sistemin ligjor në veprim. Përdorimi i personave të ftuar nga shoqata të specializuara avokatësh apo juristësh mund t'u japë nxënësve mundësi që të përfshihen, në një farë mënyre, në fushën e ligjit, të zgjerojnë këndvështrimet e tyre për të dhe, si i tillë, i shërben realizimit të objektivave të edukimit ligjor në përgjithësi.

A.Realizimi

1. Në fillim zgjidhet personi që do të ftohet. Numri i personave që mund të ftohen mund të jetë i madh dhe kjo varet nga tema e mësimit dhe qëllimet e saj. Ata mund të jenë juristë, avokatë, studentë të fakultetit të drejtësisë, punonjës të policisë etj. Por ata mund të jenë edhe përfaqësues të organizatave të ndryshme, punonjës socialë, gazetarë etj.
2. Për të përfituar sa më shumë nga i ftuari, është e domosdoshme përgatitja paraprake e folësit dhe e klasës. I ftuari duhet të ketë informacionin e nevojshëm për klasën, për temën që do të trajtohet dhe interesin e nxënësve për të. Në të njëjtën kohë, ai duhet të njihet me objektivat e lëndës në përgjithësi dhe të temës në veçanti dhe të përgatisë fjalën e tij në përputhje me to. Po kështu, edhe klasa duhet të njihet me personin që do të ftohet dhe duhet të përgatisë edhe një listë pyetjesh për të, mundësisht të shkruara, me të cilat i ftuari duhet të njihet paraprakisht.
3. Zakonisht të ftuarit paraqesin një material të shkurtër lidhur me çështjen për të cilën janë ftuar dhe për të cilën kanë përvojë dhe më pas vijnë me një seancë pyetje-përgjigjesh.
4. Përveç kësaj, i ftuari mund të përfshihet edhe në mënyrë të drejtpërdrejtë në një veprimtari të planifikuar në klasë, për shembull, ai mund të luajë rolin e një gjyqtari ose të një dëshmitari në një gjyq të imituar në klasë, ai mund të ftohet në një diskutim në klasë, ose të luajë rolin e një ligjbërësi që u përgjigjet pyetjeve të gazetarëve në një konferencë shtypi të improvizuar në klasë. Përfshirja e të ftuarit në veprimtarinë e klasës e liron këtë të fundit nga përgjegjësia e administrimit të saj dhe suksesi i veprimtarisë së planifikuar të klasës nuk varet vetëm nga aftësitë e të ftuarit në të. Së fundi, nëse i ftuari nuk është në gjendje të vijë në klasë, veprimtaria e saj nuk dështon.
- 5 Përmbledhja. Pas zhvillimit të orës së mësimit ose si pjesë e saj, mësuesi duhet të pyesë klasën për atë çka ata mësuan nga i ftuari, si u ndjenë, ç'refleksione kanë, etj.

2.7 Të menduarit kritik dhe trajtimi i çështjeve kontradiktore

Një nga arsyet kryesore të studimit të çështjeve kontradiktore është nxitja e zhvillimit të shprehive të të dëgjuarit dhe të komunikimit, rritja e ndjeshmërisë (domethënë e aftësisë dhe e dëshirës së nxënësit për të vënë veten në vendin e tjetrit, me qëllim që të kuptojë më mirë ndjenjat dhe gjendjen e tij emocionale, shpirtërore ose intelektuale), rritja e aftësisë për të zgjidhur problemet dhe për të marrë vendime, për të zhvilluar shprehitë për të arsyetuar dhe menduar në mënyrë kritike si dhe për të rritur aftësitë e nxënësve për të pasur, për të mbështetur dhe për të përdorur bindjet e tyre.

A Realizimi

Metodat dhe teknikat që mund të përdoren për të rritur aftësinë e nxënësit për të menduar në mënyrë kritike për çështjet kontradiktore janë të shumta. Ato më të përdorurat janë: radhitja e opinionëve në segmentin e vazhdimësisë së vlerave. (segmenti me dy skaje i lejon nxënësit të pozicionohen e të ripozicionohen në vazhdimësi, sa në njërin skaj të tjetri), deklaratat e hapura dhe veprimtaritë që kërkojnë renditjen sipas një kriteri të caktuar. Pavarësisht nga teknika, procesi i të menduarit në mënyrë kritike për çështjet kontradiktore përfshin hapat e mëposhtëm:

(1)Nxënësve u kërkohet ose iu jepet mundësia për të shprehur qëndrimin e tyre për një çështje të caktuar.

(2)Nxënësve u kërkohet të qartësojnë mendimin e shprehur. Kjo mund të bëhet duket zhvilluar pyetje të tilla si:

a. Çfarë doni të thoni me... ?

b. A mund të shpjegoni qëndrimin tuaj?

c. A mund të jepni një përcaktim për mendimin që shprehët? Etj.

(3)Nxënësit duhet të shqyrtojnë arsyet që mbështesin mendimin e tyre. Për këtë, mund të ndihmojnë pyetje të tilla si:

a Pse mendoni kështu?

b Cilat janë arsyet që mbështesin mendimin tuaj?

c Cilat janë argumentet që jepni për të mbështetur qëndrimin tuaj?

d Cilat janë faktet që mbështesin pikëpamjen tuaj? Etj.

(4)Nxënësve u kërkohet që të marrin parasysh pikëpamjet e kundërta. Kjo ka shumë rëndësi dhe mund të realizohet me anë të pyetjeve të tilla si:

a Si mendoni se ndjehen të tjerët për ...?

b Cilat janë disa nga mendimet e të tjerëve për...?

c Cilat janë alternativat që ekzistojnë përveç qëndrimit tuaj? Etj.

(5)Nxënësit duhet të analizojnë qëndrimin e tyre dhe këndvështrimet e të tjerëve. Kjo do të thotë që nxënësit duhet të krahasojnë dhe të kundërvënë pikëpamjet dhe pasojat e secilës prej tyre. Pyetjet tipike që përdoren për të përfshirë nxënësit në një proces të tillë janë:

- a Cili është argumenti kryesor që mbështet pikëpamjen tuaj? Cila është pika e dobët e pikëpamjes suaj?**
- b Cili është argumenti më i fortë që kundërshton pikëpamjen tuaj? Po pika më e dobët e pikëpamjes së kundërt me ju?**
- c Cilat janë faktet që kundërshtojnë ose mbështesin pikëpamjen tuaj?**

(6) Të menduarit për pasojat logjike që mund të shoqërojnë çdo pikëpamje të shprehur mund të arrihet me anë të pyetjeve të tilla si:

- a Çfarë mund të ndodhë nëse pikëpamja juaj pranohet nga shoqëria?**
- b Cilat mund të jenë disa nga pasojat e saj për shoqërinë?**
- c Cili mund të jetë rezultati përfundimtar i saj?**

(7)Nxënësit duhet të marrin një vendim lidhur me çështjen në diskutim. Ky është edhe hapi i fundit në këtë proces. Kjo mund të arrihet duke i ftuar nxënësit të rivlerësojnë dhe të zgjidhin konfliktin ndërmjet pikëpamjeve të ndryshme.

Disa nga pyetjet që mund të bëhen në këtë rast janë:

- a Cili mund të ishte rezultati më i mirë?**
- b Cili është rezultati më i dëshiruar?**
- c Si mund ta arrijmë atë?**
- d Ç’duhet bërë për të arritur qëllimin e dëshiruar? Etj.**

Metodat që nxisin të menduarit kritik për çështjet kontradiktore

a) Radhitja e opinioneve

Kjo është një metodë që u lejon nxënësve të shprehin mendimin e tyre për çështjen në studim. Përgjithësisht, radhitja lejon një shpërndarje të opinioneve (për shembull, nga: jam plotësisht dakord /jam dakord/ jam i pavendosur/ nuk jam dakord/ nuk jam absolutisht dakord).

Një radhitje e tillë e opinioneve mund:

- 1 të shërbejë si nxitje për diskutime në klasë;**
- 2 t’i japë mësuesit informacion për t’u njohur me vlerat, qëndrimet dhe bindjet e nxënësve;**
- 3 të përdoret për të vlerësuar ndryshimet e mundshme në qëndrimet e nxënësve si rrjedhojë e procesit të të mësuarit.**

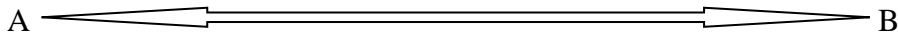
Për të realizuar këtë metodë, mësuesi duhet të sigurojë që çdo nxënës të mund të shprehë lirisht mendimin e tij personal.

Në fund, nxënësve duhet t'u kërkohet të argumentojnë mendimet e tyre dhe, në të njëjtën kohë, ata duhet të mësojnë të dëgjojnë edhe mendimet e kundërta. Është mirë që mësuesi, duke e përdorur këtë metodë për çështje të ndryshme, të kontrollojë se sa qëndrueshmëri kanë nxënësit në pikëpamjet e shprehura. Po kështu, mësuesi mund t'u ofrojë nxënësve edhe ndonjë studim rasti që lidhet me ndonjë mendim të veçantë të shprehur nga nxënësit gjatë radhëtjes së opinioneve. Për shembull, nëse pjesa më e madhe e nxënësve shprehen pro ose kundër dënimit të një akti korrupsioni, mësuesi mund t'u japë atyre një studim rasti që kërkon një analizë më të thellë nga ana e tyre të një çështjeje të caktuar që lidhet me këtë korrupsion.

b) Renditja sipas një kriteri të caktuar. Vazhdimësia e vlerave

Renditja sipas një kriteri të caktuar është një metodë që u ofron nxënësve mundësinë të analizojnë dhe të diskutojnë idetë ose bindjet e tyre, duke u kërkuar të bëjnë zgjedhjet ndërmjet disa alternativave që konkurojnë me njëra-tjetrën. Kjo metodë mund të përdoret, për shembull, kur nxënësve u kërkohet të renditin akte korrupsioni sipas shkallës së rrezikshmërisë shoqërore të tyre.

Një variant i kësaj strategjie është vazhdimësia e vlerave, që u kërkon nxënësve të vendosin veten midis dy skajeve (A, B) të një segmenti, të cilat përfaqësojnë pikëpamje diametralisht të kundërta lidhur me një çështje të caktuar: për shembull: jam krejtësisht kundër dënimit të këtij akti korrupsioni – jam plotësisht dakord për dënimin e këtij akti).

Është mirë që nxënësve t'u jepet mundësia të argumentojnë vendosjen e tyre në një segment vlerash të kundërta ose të ndryshme, të dëgjojnë pikëpamjet e kundërta të tjerëve dhe të rivlerësojnë qëndrimet e tyre pas diskutimeve ose reflektimeve të bëra.

2.8 Studimi i rastit

Studimi i rastit është një metodë e orientuar nga shqyrtimi (hetimi) i thelluar i çështjes, për shembull, i një rasti korrupsioni. Ai synon të ndihmojë nxënësit në zbatimin e njohurive (përfshirë ato ligjore) në situata të ndryshme jetësore. Përveç njohjes me një rezultat ligjor që lidhet me një problem të caktuar (korrupsioni), nxënësit vihen në situata në të cilat ata duhet të zbulojnë dhe të shqyrtojnë si idetë ashtu dhe përfundimet e tyre. Një proces i tillë rrit aftësitë e nxënësve për të bërë analiza e gjykime të pavarura, për të menduar në mënyrë kritike dhe për të marrë vendime. Në fushën afektive, ai rrit interesin e tyre në shqyrtimin e ideve dhe të përfundimeve që lidhen me to.

Si i tillë, studimi i rastit kërkon nga nxënësit:

- a) të analizojnë situata problemore;
- b) të sintetizojnë dhe të arrijnë në përfundime;
- c) të gjykojnë dhe të vlerësojnë përfundimet e nxjerra;
- d) të zbatojnë njohuritë në situata reale.

A Realizimi

1. Kuptimi i fakteve në studimin e rastit

Fillimisht, nxënësit duhet të kuptojnë faktet e studimit të rastit. Ata duhet të lexojnë ose të dëgjojnë me kujdes përshkrimet e tyre. Një mënyrë e efektshme për të siguruar të kuptuarit e fakteve të studimit të rastit nga nxënësit, është që ata të vendosen në çift, ku secili prej tyre përpiket që t'i përmbledhë faktet e tij për t'ia thënë tjetrit. Për të ndihmuar nxënësit në kuptimin e studimit të rastit, ata ftohen në dialogë me pyetje të tilla si:

- a. Çfarë ndodh në këtë rast?
- b. Cilat janë palët e përfshira në të?
- c. Cilat janë motivet e veprimeve të përfshira në rast?
- d. Cilat fakte janë të rëndësishëm?
- e. Çfarë mungon?

Është e rëndësishme që mësuesi të verifikojë nëse nxënësit i kanë kuptuar si duhet faktet e studimit të rastit.

B Përcaktimi i problemit (i çështjes)

Përcaktimi i problemit dhe i aspekteve që lidhen me të ka shumë rëndësi për vazhdimësinë e veprimtarisë. Mund të ndodhë që për nxënësit të jetë e vështirë të përcaktojnë ose të paraqesin, në formën e një pyetjeje, çështjen ligjore që qëndron në thelb të një studimi rasti. Në këtë rast, mësuesi i ndihmon ata dhe i fton që, përveç aspektit ligjor të një studimi rasti, të zbulojnë edhe aspekte të tjera politike, morale ose praktike që përfshihen në të. Për shembull, në një rast të një pacienti të moshuar, i cili vuan nga një sëmundje e pashërueshme, pjesëtarët e familjes së tij i kërkojnë mjekut që ndjek kurën, përkundrejt një ryshfeti, t'i japë fund jetës së të afërmit të tyre. Mjeku ndodhet në dilemë etike. Në këtë rast, mund të trajtohen aspektet e mëposhtme:

1. **Ligjore:** Cila është çështja ligjore? (dalohet fakti nga çështja ligjore)
2. **Politike:** Cili duhet të jetë ligji? (A duhet që të lejohet me ligj kjo gjë?)
3. **Etike:** Cila është dilema etike? Cilat vlera morale janë më të rëndësishme? Pse?
4. **Praktike:** Si mund të zgjidhim praktikisht situatën ligjore në të cilën ndodhemi? Cilat janë mundësitë e zgjidhjes? Etj.

C. Diskutimi i argumenteve

Pasi nxënësit të jenë njohur me faktet dhe me çështjet që përfshihen në një studim rasti, ata duhet të zhvillojnë dhe të diskutojnë argumentet në favor të një qëndrimi të caktuar ose kundër tij. Kur diskutohen argumentet, duhet mbajtur parasysh që nxënësi:

- a. të përcaktojë argumentet ligjore, politike, morale etj, duke konsideruar të dy anët e problemit;
- b. të dallojë argumentet më të rëndësishme dhe më bindëse nga ato që nuk janë të tilla;
- c. të marrë parasysh pasojat e shumëfishta të çdo zgjedhjeje që do të bëjë;
- d. të marrë parasysh alternativa të ndryshme.

Është i domosdoshëm krijimi i një klime të hapur dhe të ngrohtë gjatë diskutimit, që lejon dhe mirëpret të gjitha pikëpamjet dhe idetë, sado të ndryshme dhe kundërshtuese të jenë ato. Për të krijuar një klimë të tillë, nxënësit duhen nxitur të dëgjojnë, të marrin parasysh dhe të vlerësojnë të gjitha këndvështrimet e shprehura.

D. Marrja e vendimit

Marrja e vendimit është edhe përgjigjja ose zgjidhja e studimit të rastit. Zakonisht, nxënësit nxiten ta japin vetë vendimin. Në çdo rast, ata duhet të diskutojnë, të krahasojnë alternativat e ndryshme të zgjidhjes dhe të japin kurdoherë shpjegimet përkatëse. Kur nxënësve u jepet vendimi nga mësuesi, atyre u kërkohet ta vlerësojnë atë, duke marrë parasysh edhe pasojat e tij për shoqërinë, për individët e përfshirë në studimin e rastit, etj.

DH. Variante

Kur mësuesi u jep nxënësve studimet e rastit, ai mund të zgjedhë një ndër variantet e mëposhtme:

1. Studimi i rastit është dhënë i plotë: faktet, problemi (çështja), argumentet, vendimi. Nxënësit i kërkohet:

- a. të identifikojë elementet e tij;
- b. të vlerësojë vendimin.

2. Janë dhënë faktet dhe problemi. Nxënësit i kërkohet të identifikojë argumentet e kundërta.

3. Janë dhënë faktet, problemi, argumentet dhe opinione të ndryshme lidhur me zgjidhjen. Nxënësit i kërkohet:

a. të zgjedhë opinionin me të cilin është dakord, duke dhënë dhe shpjegimet përkatëse;

b. të krahasojë zgjedhjen e tij me vendimin që i bëhet i njohur më pas.

4. Janë dhënë faktet, problemi, argumentet. Nxënësi duhet të marrë vendim mbi bazën e arsytimit.

E. Sugjerime për zgjedhjen e studimeve të rasteve

Për zgjedhjen e studimeve të rastit, të vlefshme për t'u zhvilluar në një veprimtari në fushën e edukimit kundër korrupsionit, është e rëndësishme të mbahen parasysh kriteret e mëposhtme:

1. Njohuritë juridike

Këtu përfshihen ato studime rasti, njohja e të cilave shërben për zhvillimin e njohurive bazë të domosdoshme për të kuptuar ligjin dhe për të qenë të aftë për të marrë vendime të pjekura e logjike rreth çështjeve të politikës së sotme publike, për shembull, kundër korrupsionit. Ky kriter nënkupton që nxënësi nuk duhet vetëm të mësojë se si të trajtojë një ose disa studime rasti, por edhe të vlerësojë që disa prej tyre janë aq të rëndësishëm, sa që është e domosdoshme të njihen konkretisht.

2. Çështjet e “nxehta” të politikës publike

Quhen të tilla çështjet që janë ose që, shpejt a vonë, do të jenë objekt i diskutimit publik dhe politik, pavarësisht se cili ka qenë ose do të jetë vendimi, për shembull, i gjykatave lidhur me to. Këto janë çështje për të cilat ekziston një interes i gjerë apo i theksuar publik, përfshirje të aktorëve të ndryshëm të rëndësishëm në shoqëri si dhe e autoriteteve dhe institucioneve publike.

3. Faktet interesante

Këtu futen çështjet të cilat përputhen me interesat e brezit të ri. Disa nga këto mund të marrin jetë nga të rinjtë ose në emër të tyre. Ndër to, mund të jenë çështjet që lidhen me shkollën. Duhet të bëjmë kujdes pasi, kur flasim për përputhje me interesat e të rinjve ose kur cilësojmë një fakt ose një çështje si interesante, hamendësohet që të gjithë të rinjtë janë të interesuar njëllor rreth tij/saj, në një kohë kur, të gjithë e dimë se kjo nuk është e vërtetë. Për të shmangur këtë, është e domosdoshme që të njihen mirë veçoritë, interesat dhe preferencat e nxënësve.

4. Çështje të përhershme ose kundërshtuese

Një çështje ligjore ose kushtetuese që përmbahet në një rast përsëritet në një mënyrë ose në një tjetër, sepse ajo përfaqëson një konflikt ose tension ndërmjet vlerave demokratike pozitive si, mundësitë e barabarta, drejtësia, interesi i përbashkët etj. Është mirë që nxënësit të mësojnë rreth rasteve të tilla sepse ata nxitin jo vetëm të nxënit, por edhe përsosjen morale. Përveç kësaj, edhe pse vetë rasti ose çështja humbasin

parësinë e tyre në kohë dhe hapësirë ose ndryshojnë, konflikti ndërmjet vlerave që ata përfaqësojnë do të rishfaqet herë pas here. Në qoftë se pas një pyetje të tillë si: “Me se ka të bëjë ky rast”? (dhe me këtë kihet parasysh një rast konkret çfarëdo) nxënësit do të vijnë te konflikti në fjalë, atëherë mund të themi se kriteri për të cilin po flasim është plotësuar.

5. Fakte “të kapshme”(të kuptueshme)

Është e rëndësishme që faktet e një rasti të jenë të kuptueshme nga nxënësit. Vetëm në këtë rast mund të themi se rasti mund t'i vlejë qëllimit për të cilin është zgjedhur (është i efektshëm). Mund të ndodhë që rasti të plotësojë disa nga kriteret, por në të njëjtën kohë të jetë i një shkalle të tillë vështirësie, sa që zbulimi i thelbit të tij nga nxënësit do të ishte praktikisht i pamundur. Në fakt, shumë raste kanë të bëjnë me rregullime ose procedura që, ndonëse u interesojnë specialistëve, nuk mund të kuptohen lehtë nga ne. Në të kundërtën, një rast që plotëson këtë kriter mund të përmbajë fakte të thjeshtë e interesante që do të na krijonin mundësinë të shpenzonim pjesën më të madhe të kohës duke u marrë me të.

6. Lidhja ose përputhshmëria me programin mësimor

Si rregull, faktet që përmban rasti dhe çështja ose çështjet duhet të jenë në përputhje me synimet e programit mësimor.

Në këtë rast, le të kujtojmë pyetjen që ia bëjmë vetes sa herë që fillojmë një veprimtari, ose përgatisim një orë mësimi: Çfarë do të dijë dhe do të jetë i aftë të bëjë nxënësi në fund të veprimtarisë/mësimit/ kreut/lëndës në shkollë? Pra, nëse rasti e çon nxënësin drejt objektivit të përcaktuar, atëherë mund të thuhet se kriteri është plotësuar. Për shembull, nëse një nga objektivat tanë e programit mësimor do të ishte kuptimi nga nxënësit i ndarjes së pushteteve, atëherë edhe rastet do të kërkoheshin lidhur me këtë çështje.

7. Ekzistenca e materialeve mësimore cilësore

Pyetja që shtrohet në këtë rast është: A ekzistojnë burime materiale rreth një rasti të caktuar që mund të shfrytëzohen pa vështirësi nga nxënësi? Megjithëse, p.sh., interneti mund të ofrojë mjaft të tillë, përsëri ekziston çështja e kohës që duhet për përkthimin dhe përdorimin e tyre nga nxënësit. Sigurisht, kjo nuk do të përbente problem për mjaft nxënës të rritur që zotërojnë gjuhën, por megjithatë, është fakt që edhe mësues shumë të mirë shfrytëzojnë materiale të përkthyer e përgatitura që më parë nga të tjerë.

8. Orientimi drejt së ardhmes

Nëse rasti do të jetë i orientuar drejt së ardhmes, atëherë ai do të shoqërohet me pyetje të tilla si: Në ç'mënyrë një ligj (për shembull, për korrupsionin) ndryshon, përshtatet dhe pasqyron ndryshimet dhe kërkesat e shoqërisë? Cilat janë disa nga çështjet që duken se do të përbëjnë shqetësim të veçantë kryesisht në të ardhmen? Jini vigjilentë për raste që lidhen me zhvillimet teknologjike dhe ato që kanë të bëjnë me shoqërinë gjithnjë e më shumëkultureshe në të cilën jetojmë.

9. Humanizmi

Për të plotësuar këtë kriter është e rëndësishme që të zgjidhen raste që vënë theksin në dimensionin njerëzor. Ka raste që shërbejnë mjaft mirë për të ngjallur interes rreth

aventurave të jetës së dikujt, sikurse ka të tjerë që tregojnë se individët mund të bëjnë shumë për të ndryshuar shoqërinë. Çështja thelbësore në këtë rast do të ishte: Në çfarë shkalle, rasti konkret hap një dritare për të kuptuar më mirë aspektin njerëzor? Për shembull, rastet që kanë të bëjnë me një individ të caktuar (dhe që shpesh shfaqet si përfaqësues i të tjerëve) do të rritnin mjaft përgjegjësinë dhe detyrimin te të rinjtë ndaj sfidave të shoqërisë. Megjithatë, nuk duhet harruar që në raste të tilla, në fokus të jenë njerëz dhe situata reale.

10. Raste që janë në interesin e mësuesit

Është i njohur fakti që të rinjtë, por jo vetëm ata, reagojnë ndaj pasionit me të cilin mësuesi trajton një çështje të caktuar. Përveç përpjekjes për të mësuar të tjerët rreth një rasti, rreth çështjeve që lidhen me të, të ardhmes, të shkuarës, dramës njerëzore etj., mësuesi transmeton tek ta edhe dëshirën për të mësuar. Për këtë arsye, do të ishte me vend që të zgjidhen raste që do të ndihmonin dhe lehtësonin mësuesin në punën me nxënësit.